

-VIHKO

Etsi L lintujen kanssa

Tekijät: puheterapeutit Rina Tiala, Ella Bäcklund, Nora
Hermansson

Kuvat: Canva, Pixabay, Papunet, oma arkisto
Lasten ja nuorten terapiapalvelut, Turku

Harjoitteluinfo

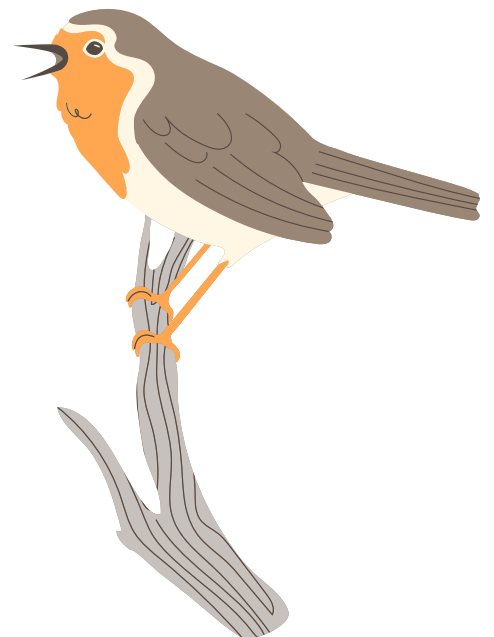
- Harjoittelu voidaan aloittaa lapsesta riippuen noin 4-5-vuotiaana.
- Säännöllinen harjoittelu on tärkeää, mielellään joka päivä (vähintään 4-5 kertaa viikossa).
- Harjoittelussa laatu ja säännöllisyys ovat tärkeämpää kuin määrä, jo 5-10 minuuttia päivässä riittää.
- Harjoittelun ei tarvitse olla tylsää! Harjoituksia kannattaa liittää peleihin tai leikkeihin tai muuhun lapselle mieluisaan tekemiseen.
- Vihkon lopusta löytyy harjoittelukalenteri. Voitte sopia palkinnosta, kun olette harjoitelleet tietyn määrän.
- Lasta ei voi pakottaa harjoittelemaan. Jos lapsi ei vielä innostu harjoituksista, voi niitä kokeilla myöhemmin uudelleen.

Joissain vihkon harjoittelupeleissä tarvitset oman nopan ja pelinappulat. Kyseiset pelit ovat merkitty viereisellä symbolilla.

Miten L tuotetaan:

- Kielen kärki nousee ylähammasvallille.
- Kielen on oltava leveä.
- Alaleuka ei lähde liikkeeseen mukaan, hampaiden välissä säilyy rako.
- Ilmavirta tulee ulos kielen laidoilta.

L-harjoittelun vaiheet

Siirry seuraavaan vaiheeseen vasta sitten, kun hallitset edeltävän vaiheen harjoitukset.

KÄYTÄN L:ÄÄ PUHEESSA

OSAAN KÄYTTÄÄ L:ÄÄ LAUSEISSA

OSAAN KÄYTTÄÄ L:ÄÄ SANOISSA

OSAAN YHDISTÄÄ L:N VOKAALIIN

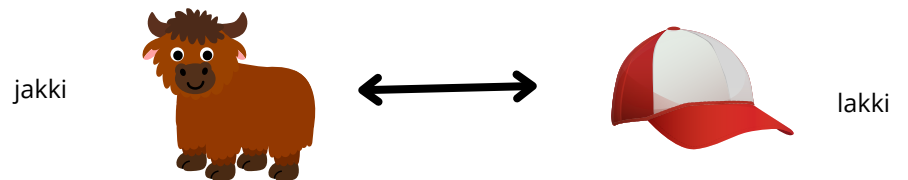
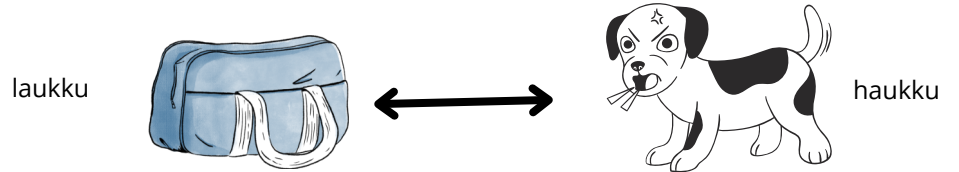
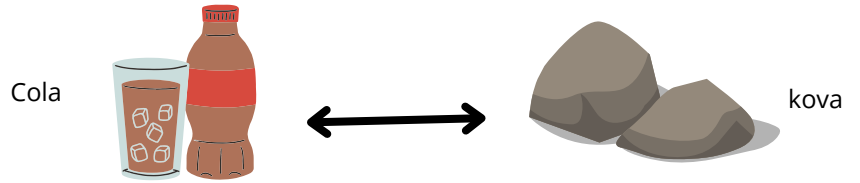
LÖYSIN L-ÄÄNTEEN

HALLITSEN KIELEN JA LEUAN LIIKKEET

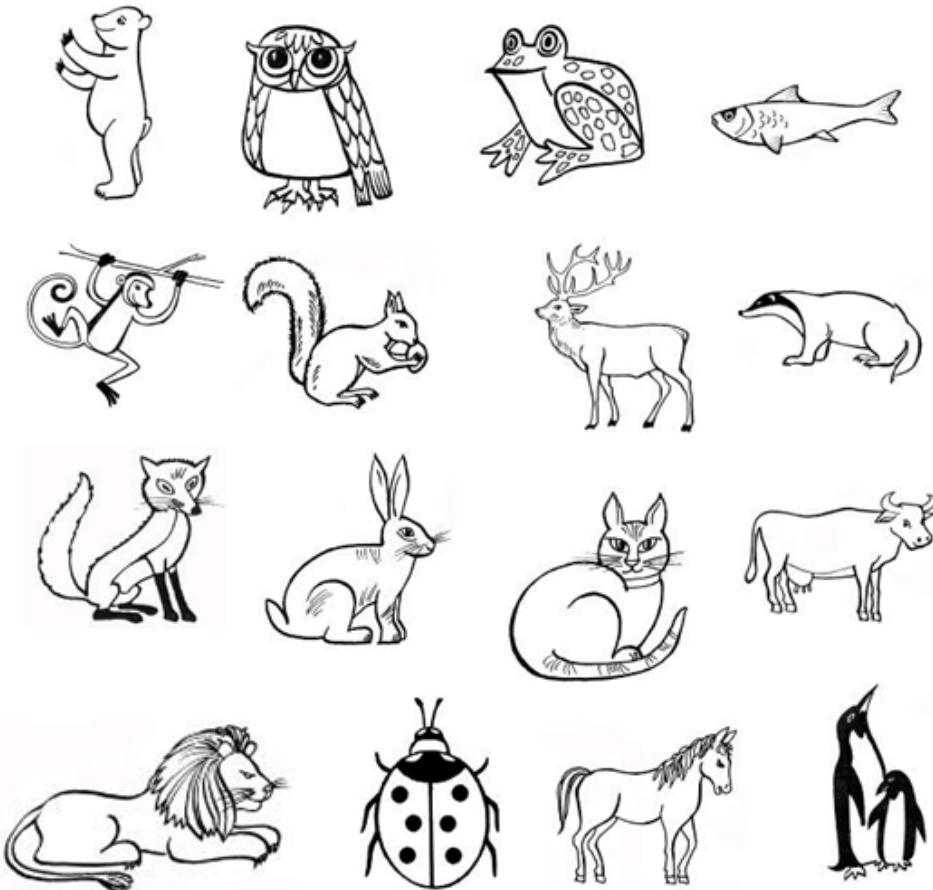
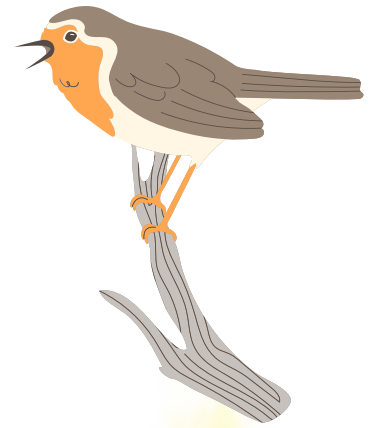
KUULEN L:N SANOISSA

L-äänteen kuuloerottelu

Minimiparit: kumman sanan sanon?
Aikuinen sanoo, lapsi näyttää.

1. Sanonko hassusti vai oikein? Aikuinen sanoo sanoja välillä hassusti (esim. "pövvö"), välillä oikein.
2. Aikuinen sanoo sanoja ääneen. Kuuluuko sanassa L vai ei?

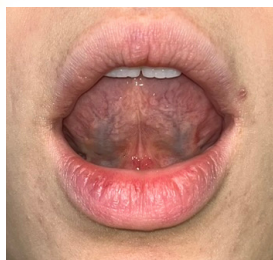

Kuuloerottelua voi harjoitella arjen tilanteissa esimerkiksi ulkona tai kirjan kuvia katsellessa.

Kielijumppa

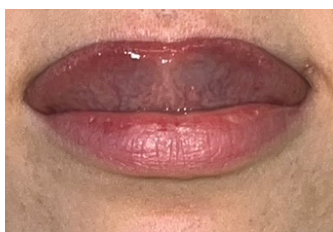
Nosta kieli ylähammasvallille yläetuhampaiden taakse. Pidä kieli paikallaan aluksi hetken ja lisää pikku hiljaa pidon kesto, kun harjoitus onnistuu. Muista pitää suu auki. Katso tähän myös murovinkki alta!

Liikuta kieltä etuhampaiden takana ylös-alas. Muista pitää suu auki ja leuka paikallaan.

Liimaa kieli hammasvallille ja pidä kieli paikallaan sillä aikaa, kun liikutat leukaa ylös-alas.

Ylähuulen peittäminen kielellä. Kieli on leveä. Muista pitää leuka rentona paikallaan. Kun tämä onnistuu, voit koettaa lärpätellä rennolla kielellä huulen päällä. Millaisen äänen huulelta saa aikaan? Voit kokeilla siirtää lärpättelyn myös ylähampaisiin ja lopuksi hammasvallille.

Apuvälineet

Kielijumppaliikkeissä leuan ja kielen kuuluu liikkua erillään. Mikäli harjoittelu on vaikeaa, voi leukaa auttaa pysymään paikallaan apuvälineitä käyttäen.

Leukaa voi auttaa pysymään paikallaan laittamalla tuki poskihampaiden väliin tarpeeksi sivuun. Tuen pitää pysyä paikallaan koko ajan. Tukena voi käyttää esim. pitkänmallista kapeaa mutta korkeaa Lego-palikkaa, hammasharjan vartta, paksua kynää tai jopa omaa sormeaa.

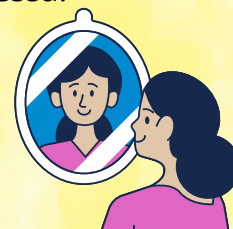
Murovinkki

Mikäli kielen ylösnosto on harjoittelun alussa hankalaa, eikä kieli löydä oikealle paikalle, laita rengasmuro ylähampaiden taakse ja pidä sitä paikallaan kielen avulla. Kun muroa on pidetty paikallaan hetki, sen saa syödä. Toista vähintään 10 kertaa.

Harjoittele peilin edessä!

L-äänteen etsiminen

Kun kielen nosto ylähammasvallille leveänä onnistuu, kokeile pitää ääntä samalla. Saatko L:n kuulumaan?

Voit kokeilla etsiä L-äännettä myös lärpättämällä kielellä ensin ylähuulen päällä, sitten siirtää lärpättely ylähampaisiin ja lopuksi hammasvallille.

L-äänteen yhdistäminen vokaaliin

Kun L-ääne on löytynyt, voidaan uutta äännettä koettaa yhdistää vokaaliin. Aloita liittämällä L-ääne tavun alkuun. Helpoimmat yhdistelmät ovat LAA ja LÄÄ.

Kokeile myös L-äännettä vokaalin jälkeen, esim. AAL.

Muista, että vain kieli liikkuu ja leuka pysyy paikallaan. Voit aluksi käyttää peiliä apuna, niin näet, kuinka kieli liikkuu ylös-alas suussa.

Seuraa sormella linnun jälkiä. Sano L niin kauan kuin sormi kulkee jälkiä pitkin. Kun pääset vokaalin luo, vapauta lintu lausumalla vokaali (LLA / LLÄ). Tee sama vokaalista L:ään (AAAL).

Lintu ei muista laulujen sanoja, mutta tykkää kuitenkin laulaa. Lallattele linnun kanssa erilaisia lauluja vaihtamalla sanat lallatteluksi. Kokeile esimerkiksi lallatella Hämä-hämähäkki, Tuiki tuiki tähtönen tai jokin muu laulu, jonka osaat.

LÄHTÖ

LAA-LAA
LALLA

LÄÄ-LÄÄ
LÄLLÄ

LII-LII
LILLI

LÖÖ-LÖÖ
LÖLLÖ

LUU-LUU
LULLU

LOO-LOO
LOLLO

LEE-LEE
LELLE

LÄÄ-LÄÄ
LÄLLÄ

LUU-LUU
LULLU

LYY-LYY
LYLLY

LOO-LOO
LOLLO

LEE-LEE
LELLE

LYY-LYY
LYLLY

LAA-LAA
LALLA

LII-LII
LILLI

LÄÄ-LÄÄ
LÄLLÄ

LÖÖ-LÖÖ
LÖLLÖ

AAL-AAL
ALLA

OIKOTIE!

EEL-EEL
ELLE

UUL-UUL
ULLU

OOL-OOL
OLLO

ÄÄL-ÄÄL
ÄLLÄ

ÖÖL-ÖÖL-
ÖLLÖ

YYL-YYL
YLLY

AAL-AAL
ALLA

EEL-EEL
ELLE

IIL-IIL
ILLI

ÄÄL-ÄÄL
ÄLLÄ

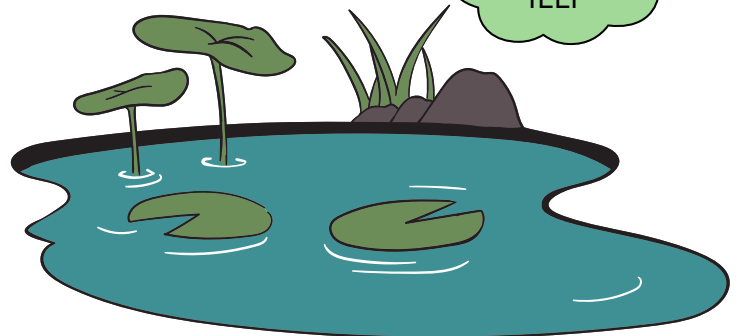
AAL-AAL
ALLA

ÄÄL-ÄÄL
ÄLLÄ

IIL-IIL
ILLI

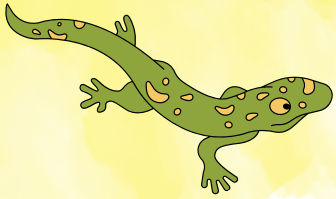
IIL-IIL
ILLI

Lennä lintujen kanssa lammelle. Heitä noppaa ja toista pilvellä olevat L-harjoitukset. Muista pitää leuka paikallaan.

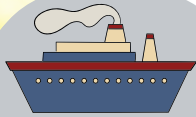

L-äänteen liittäminen sanoihin

Lisko pelkää lintua ja haluaa piiloutua ruohikon taakse. Auta lisko luikertelemaan pakoon kiviä pitkin. Harjoittele matkalla olevia L-sanoja liskon kanssa.

LÄHTÖ

la-la-laiva

li-li-liivi

le-le-leija

lu-lu-lukko

le-le-lehti

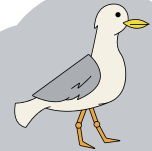
li-li-liima

la-la-lamppu

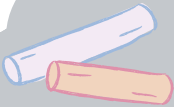
ly-ly-lyhty

lo-lo-lokki

la-la-lakki

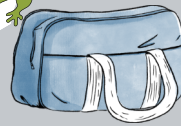
li-li-liitu

lu-lu-uumu

Voi ei! Kivi olikin liukas, ja lisko tippui veteen. Ui takaisin vettä pitkin ja jatka matkaa sieltä.

la-a-laukku

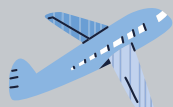
la-la-lapio

le-le-lettu

li-li-liukumäki

le-le-lentokone

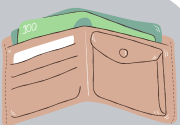
lu-lu-lumiukko

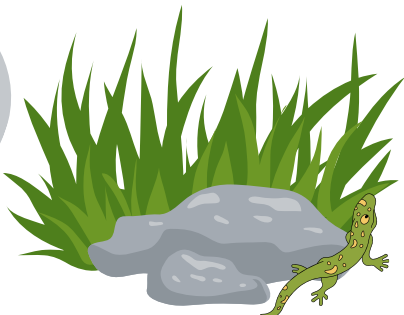
le-le-leipä

li-li-lippu

lo-lo-lompakko

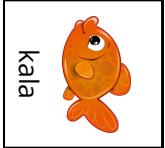
MAALI

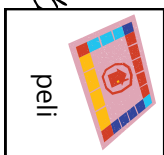
lä-lä-lätäkkö

LÄHTÖ

kala

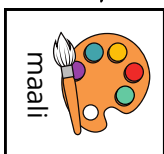
pele

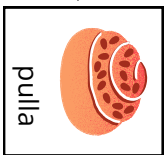
taulu

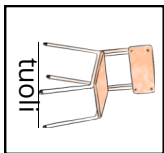
hillu

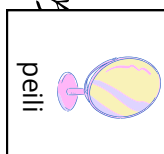
maali

pulla

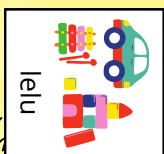
tuoli

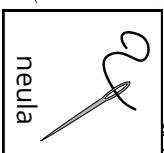
peili

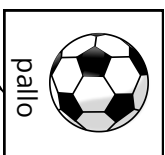
talo

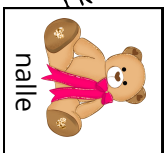
lelu

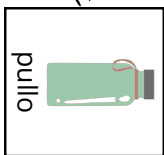
neula

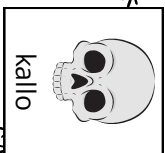
pallo

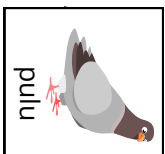
nalle

pullu

kallo

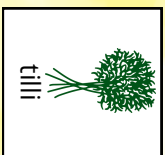
pulu

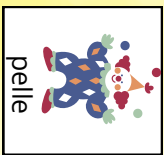
silli

pilli

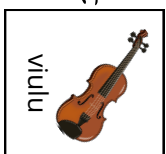
tilli

pelle

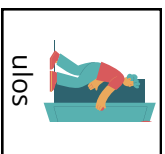
tuuli

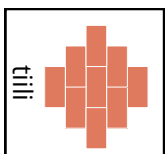
viulu

valas

ulos

tilli

MAALI

Linnunpoikanen on eksynyt. Seuraa
poikasen jalanjalkia ja auta sitä
löytämään takaisin kotiin.
Nimeä matkan varrella olevat kuvat.
Muista Li!

L-äänne konsonanttiyhdymissä

Lennä palkinnon luo ja harjoittele matkalla L-äännettä. Mikäli harjoitus on vaikea, voit helpottaa tehtävää pitämällä pienen tauon sanan keskellä (esim. mal-ja, pal-jon).

KILPIKONNA

KYLPY

POLKU

HYLJE

PILVI

KYLMÄ

PALMU

PALJON

AALTO

SILTA

NELJÄ

JALKA

KULTA

VELHO

POLVI

ILTA

MAAILMA

SUKLAA

KOLME

SELKÄ

VILTTI

KUPLA

HELMI

MALJAKKO

KULHO

JUHLA

LÄHTÖ

ÖLJY

SOLMU

KELTAINEN

MAALI

Voi ei! Lintu eksyi metsässä, seuraa metsäpolkua takaisin oikealle tielle!

L-äänne lauseissa

Aloita lausetasoinen harjoittelu yhdistämällä kaksi L-alkuista sanaa. Lähde mukaan eläinten kilpajuoksuun ja katso, kuka on ensimmäisenä maalissa. Aseta joka eläimen päälle pelimerkki (nappi, lego ym.). Heitä noppaa ja liikuta lukemaa vastaavaa eläintä yksi askel eteenpäin. Toista lause joka askeleella.

Lintu lentää

Leijona laukkaa

Laiskiaainen laahustaa

Lisko luikertaa

Lammas loikkii

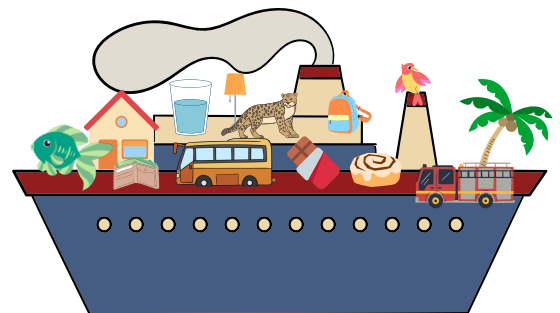
Laama löntystää

Laiva on lastattu

Keksikää vuorotellen sanoja, jotka kuuluvat tiettyyn ryhmään, esim. eläimiä, ruokia, vaatteita, kulkuneuvoja jne. Muistakaa sanoa L:t oikein ("Laiva on lastattu kaloilla")!

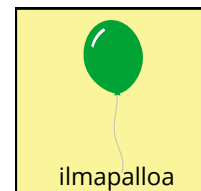
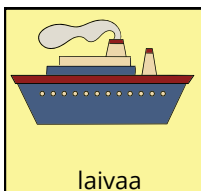
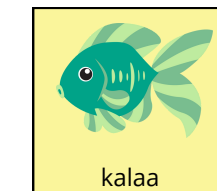
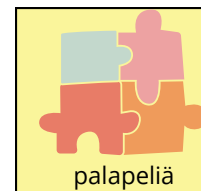
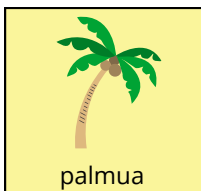
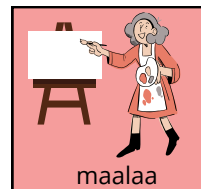
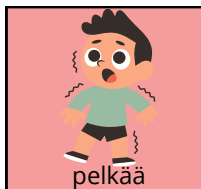
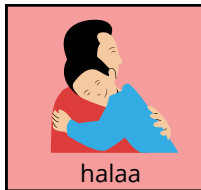
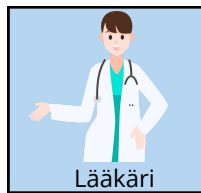
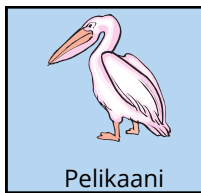
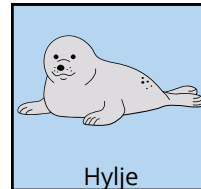
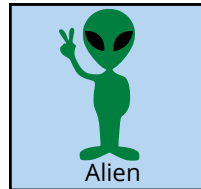
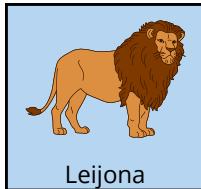
Samalla voitte esim. heitellä tai vierittää palloa toisillenne.

L-äänne lauseissa

Muodosta hassuja lauseita L-sanoista. Valitse yksi sana joka väristä ja muodosta lause. Onko lause hassu vai ei? Voiko näin oikeasti tapahtua?

Jos haluat tehdä lauseista yllättävämpiä, voit leikata kuvat ja muodostaa kolme eri pinoa ja nostaa yhden kuvan joka pinosta.

L-äänne lauseissa

Harjoittele L:ää myös näissä lauseissa ja loruissa!

Late lammas laiduntaa iltaisin pellolla.

Leo ja Liina leijonanpoikaset leikkivät luolan suulla.

Hilja-hylkeen jalanjälki on jäänyt lumeen.

Ilona ilves kuljeskeli polkuja pitkin piiloon.

Pelle pelikaani on laskeutunut tuulimyllyn päälle.

Siili kerran iltamyöhään,
taapersi portaille viiliä
syömään.
Viili oli loppu,
siilille tuli hoppu.

Kuka nukkuu viltin alla,
nukkuu aivan kippuralla?
Onko se tiili?
Ei, vaan siili!

Lammas-Elliä laulattaa
ja sekös pässiä naurattaa.
Kun Elli laulaa kullalle
ja kuopii maata mullalle.

Kolme lintua, istui aidalla.

Silivati seilaa, silivati seilaa, yksi lensi pois.

Kaksi lintua, istui aidalla.

Silivati seilaa, silivati seilaa, yksi lensi pois.

Yksi lintu vaan, istui aidalla.

Silivati seilaa, silivati seilaa, sekin lensi pois.

Lennä, lennä, leppäkerttu,
ison kiven juureen.
Lennä leikkikedon kautta
unipuuhun suureen.
Kulta-kultalehden alla,
äiti puuron keittää.
Unituutu leppäkertun,
lämpimästi peittää.
Laula, laula unilintu,
tuoksu tuomen terttu.
Nuku punapaitulainen,
pikku leppäkerttu.

L-äänteen yleistäminen puheeseen

Uuden äänteen yleistäminen puheeseen kestää jonkin aikaa.

Sopikaa yhdessä tietty hetki, kun lasta saa muistuttaa käyttää uutta L:ää (esimerkiksi pelihetki, automatka, lukuhetki, iltapala).

Harjoittelun lisäksi lapsen oma motivaatio on tärkeää. Kehu aina, kun lapsi käyttää uutta äännettä puheessaan.

Tärkeämpää on kuitenkin kuunnella, mitä lapsi sanoo, kuin sitä, miten hän sen sanoo.

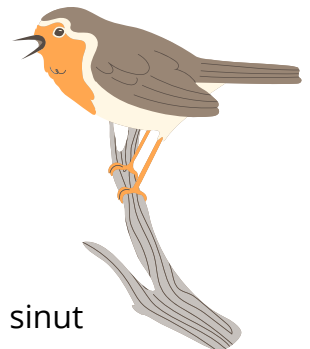
Laulakaa jotain tuttua laulua ja kiinnittäkää huomiota L-äänteeseen esim. "Piippolan vaari".

Pelatkaa kotoa löytyvää peliä ja kiinnittäkää huomiota L-sanoihin pelin aikana. Esim. Alias, muistipeli tai Piirrä ja arvaa.

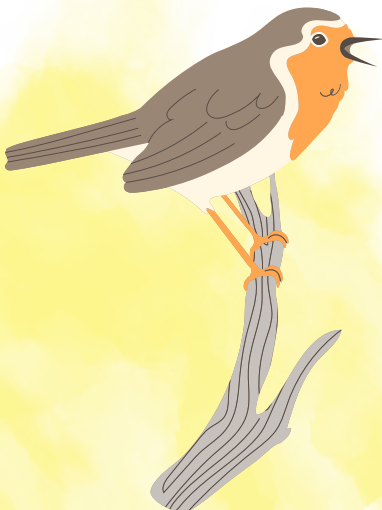

Selaa kirjaa ja kerro kuvista, keksi oma tarina tai kerro omasta päivästä käyttäen L-äännettä.

Lintu haluaa palkita sinut L-äänteen oppimisesta!

Harjoittelukalenteri

Väritä tähti tai liimaa tarra joka harjoittelukerran jälkeen. Voitte sopia palkinnosta, kun olette harjoitelleet tietyn määrän.